

د ویدیو مطالعي لارښود:

خپل وطن (HOMELANDS) ته ښه راغلاست

څاګه

لومړی ملتونو اصطلاح هغو خلکو ته راجع کیږي چې اصلي خلک دي خو د انوبت یا میتیس په توګه ځان نه پیژني.

- en.wikipedia.org/wiki/Indigenous_peoples_in_Canada

Inuit د اصلي خلکو یوه ډله ده چې د کاناډا، ګرینلینډ او الاسکا په اړکتیک سیمو کې په 53 ټولنو کې ژوند کوي. په تاریخي توګه انوبت د "اسکیموز" په نوم یادېدل، خو دا اصطلاح د درناوي وړ نه ده، او باید ونه کارول شي.

- en.wikipedia.org/w/Inuit

Métis میتیس د فرانسوي کلمې "مخلوط" څخه دی. دا یوه جلا اصلي ډله ده چې د دوی اولادونه د لومړي هیوادونو او اروپایانو د مخلوط نسل په توګه ځان پیژني. د دوی اولادونه د "نیم نسل" په توګه پیژندل شوي خو نور نه کارول کیږي او ناورین ګڼل کیږي.

- en.wikipedia.org/wiki/M%C3%A9tis_in_Canada

کاناډا ته ښه راغلاست ویدیو هڅه کوي چې د ځایي خلکو ارزښتونو او نقطه نظرونو پراخه بډایه پیژندنه چمتو کړي پداسې حال کې چې ځینې پېچلي تاریخي پېښې چې دا هیواد او د ځایي او غیر ځایي خلکو ترمنځ اړیکې یې جوړې کړې.

د ویدیو له لیدلو وروسته، موږ هیله لرو چې تاسو به د کاناډا د اصلي خلکو په اړه نورو معلوماتو زده کولو ته دوام ورکړئ. دا د ویدیو مطالعې لارښود سره اضافي معلومات، وړاندیز شوي لینکونه او اصطلاحات چمتو کوي ترڅو تاسو سره د کاناډا د اصلي خلکو د پوهاوي په زیاتولو کې مرسته وکړي. موږ امید لرو چې تاسو به دا لارښود د نورو زده کړو لپاره د پیل ټکي په توګه وکاروئ.

کاناډا اصلي خلک څنګه تعریفوي؟ د کاناډا د اساسي قانون 1982 برخه 35 (2) د کاناډا "انډین"، انوبت او میتیس خلک د کاناډا اصلي خلکو په توګه تعریفوي.

د "انډین" اصطلاح یوه ناوړه استعماري اصطلاح ګڼل کیږي. کله چې د کاناډا د اصلي خلکو په اړه بحث کیږي نوډ انډیجینس اصطلاح د ابوریجینل نه غوره ده.

په ویدیو کې

INUVIK (NORTHWEST TERRITORIES - INUIT)

- inuvik.ca/en/index.asp
- en.wikipedia.org/wiki/Indigenous_peoples_in_Northern_Canada

PENTICTON (BRITISH COLUMBIA - FIRST NATIONS)

- syilx.org/about-us/syilx-nation
- pib.ca

SIX NATIONS (ONTARIO)

- sndevcorp.ca/history-of-six-nations
- en.wikipedia.org/wiki/Six_Nations_of_the_Grand_River

2016 پورې، په کاناډا کې 1,673,785 اصلي خلک وو، چې د ټول نفوس 4.9% استازیتوب کوي. نن په کاناډا کې شاوخوا 634 مختلف لومړني قومونه شتون لري، او نږدې 60 مختلف ژبې ډلې، په ټول هیواد کې، په دودیزو سیمو او ښاري مرکزونو کې ژوند کوي.

- en.wikipedia.org/wiki/First_Nations

په ویدیو کې، تاسو ته د کاناډا د شپږو داخلي استازو لخوا معرفي شوي او ښه راغلاست ویل شوي. تاسو د دې اصلي خلکو په اړه نور معلومات د لاندې لینکونو له لارې ترلاسه کولی شئ.

GWAYEE (BRITISH COLUMBIA - FIRST NATIONS)

- kingcome.ca
- youtube.com/watch?v=0CIB00xJkiY

د کاناډا اصلي خلک ځانگړي ارزښتونه او زباني دودونه لري. زباني تاريخونه او کيسې د اصلي هويت او کلتور ساتلو لپاره اړين دي. په هره ټولنه کې اکثر د ځانگړي خلکو کار دی چې شفاهي تاريخ په خورا پاملرنې سره ياد کړي. ځایي خلک د زباني کيسې ويلو له لارې ارزښتونه او تاريخ له نسل څخه نسل ته ليرېدوي. اصلي کلتورونه د سمبولیک شيانو او بصري ژبې ، لکه نقاشي شوي ټوټيم او د کور ستنوله لارې هم کيسې او تاريخونه بيانوي.

هر اصلي کلتور، ټولنه او حتی کورنۍ خپل تاريخي او دوديزي کيسې، سندري يا نڅا لري. مختلف کلتورونه د ملکيت په اړه مختلف قواعد لري. ځينې سندري، نومونه، نښې يا نڅا د ځينو خلکو يا کورنيو پورې اړه لري او د اجازې پرته کارول، بيا ويل، نڅا يا بيان کيدی نشي.

UNAMA'KI (CAPE BRETON, NOVA SCOTIA)

- cbu.ca/indigenous-affairs/mikmaq-resource-centre/mikmaq-resource-guide/historical-overview

ÎLE-A-LA CROSSE. (SASKATCHEWAN - MÉTIS)

- [en.wikipedia.org/wiki/%C3%8E-%C3%A0-la-Crosse](http://en.wikipedia.org/wiki/%C3%8E%C3%A0-la-Crosse)

که تاسو دا ویديو په کاناډا کې لیدلې وی نو په خپله ټولنه یا سیمه کې د لومړي هیوادونو په اړه نور معلومات ترلاسه کړئ. تاسو کولی شئ د گوگل لټون سره پیل کړئ چې وگورئ چې د ستاسو ښار یا کلي د چا اصلي سیمه دا او نورو لینکونو ته هم مراجعه وکړئ.

کلیدي پیښې

د دې په نتیجه ، اروپایي ارزښتونو او باورونو د سیستمیک او بنسټیز تبعیض او تعصب په بڼه د کاناډا په ادارو او پالیسیو کې لاره پیدا کړه. د نن ورځې ډیر کار د تیرو غلطیو سمولو او د تبعیض او تعصب عواقبو باندې برلاسی په اړه دی.

انډین قانون، 1876

- en.wikipedia.org/wiki/Indian_Act

انډین قانون هغه فدرالي قانون دی چې دا په گوته کوي چې څنګه داخلي قبائل او تنظیمونه کار وکړي او تعریف کړي چې څوک به د "انډین" په توګه پیژندل کېږي. انډین قانون یوه بله هڅه وه چې د لومړي هیوادونو خلک ژر تر ژره په اروپایي ټولنه کې جذب کړي. دا قانون ډیری بیلایل اړخونه پوښي لکه څنګه چې څوک د "انډین" حیثیت ترلاسه کړی یا له لاسه ورکړی، د ښځو قانوني حیثیت، او حقوق ، او داسې نور. انډین قانون نن ورځ هم نافذ دی او دا قانون لاهم د اصلي خلکو لپاره یو چیلنج دا.

د قبائلو علاقې (**Reserves**) : د اروپایانو په راتګ او اوسیدو سره، د لومړیو ملتونو خلک او اروپایان په دې باندې شخړه وکړه چې څوک به دا ځمکې او سرچینې کنټرول کړي، او د لومړیو ملتونو خلک د ځمکې په کوچنیو برخو کې ځای پرځای شوي چې د Reserves نوم یادیږي. ډیر لومړی هیوادونه په کوچنیو قبائلو علاقو کې ژوند کوي، کوم چې حکومت لاهم کنټرول کوي. دا د اصلي خلکو او حکومت تر منځ د ډیری شخړې سرچینه ده.

د کاناډا د اصلي خلکو او غیر اصلي خلکو ترمنځ تاریخي اړیکې پېچلې او د استعمار ، تاریخي پیښو ، قوانینو او نژاد پرست چلندونو لخوا اغیزمنې شوي. دغو پیښو معاصر مسلې رامینځته کړې چې لاهم د اصلي خلکو لخوا احساس کېږي. په هرصورت، اوس مهال په کاناډا کې د تیرو تاریخي غلطیتو د درملنې او حل کولو لپاره بیلایل نوښتونه روان دي.

د مطالعي لارښود دا وروستی برخه هڅه کوي چې په ویديو کې په گوته شوي ځینې کلیدي تاریخي پیښو ته اضافي معلومات چمتو کړي.

استعمار

- en.wikipedia.org/wiki/History_of_Canada

د اروپایانو د راتګ څخه مخکې، شمالي امریکا د هغه ځایي خلکو لخوا اشغال شوې وه چې په خپلو ځانګړو کلتورونو، ژبو او د پوهیدو لارو کې یې ژوند کول. اصلي خلک د کاناډا په دې سیمه کې له 10,000 کلونو راهیسې ژوند کوي.

برطانوي او فرانسوي (د کاناډا د دوو بنسټ ایښودونکو هیوادونو په توګه ادعا شوي) د شمالي امریکا د کنټرول لپاره جنګونه کولو، کوم چې دوی د خامو موادو بډایه سرچینې په توګه کتل. کله چې اروپایان شمالي امریکا ته را ورسیدل، دوی دا د "هیچا هم نه ځمکه" ګڼله. اروپایانو خپل کلتوري ارزښتونه، مذهبونه، قوانین مسلط کړل او د هغوی په ګټه یې سیاستونه جوړ کړل. دوی اصلي خلک "خلک" هم نه ګڼل.

د استوګنې ښوونځیونه

وژل شوي او ورکې شوې اصلي خلکو ښځې او نجونې

■ mmiwg-ffada.ca/final-report

د 2016 په سپتمبر کې، د کانادا حکومت د وژل شويو او ورک شويو اصلي ځایي ميرمنو او نجونو (MMIWG) په اړه ملي تحقیقات پیل کړل. MMIWG د بشري حقونو هغې بحران ته اشاره کوي چې د 1980 او 2012 ترمنځ د ځایي ميرمنو ورکيدو او وژلو له امله رامینځته شوی. د سیمه ایزو ميرمنو پلې د ورک شوي او وژل شوي ښځو شمیر له 4,000 څخه ډیر ټیټوي. د پوهاوي زیاتوالی سره د اصلي خلکو کورنیو او ټولنو لپاره د پام وړ ملاتړ لامل شوی او خلک یې د عدالت غوښتلو د گډ هدف سره یو ځای کړل.

■ en.wikipedia.org/wiki/Canadian_Indian_residential_school_system

د انډین قانون یو له خورا قهرجن میراث څخه د استوګنې ښوونځیو کې لازمي حاضري وه. دلته د انډین استوګنې 140 ښوونځیونو شتون درلود، چې د فدرالي حکومت لخوا تمویل شوي او د کلیساګانو لخوا پرمخ وړل کېږي. له 150,000 څخه ډیر ځایي ماشومان اړ شول چې په دوی کې گډون وکړي. حکومت غوښتل چې د یوروپائی - کانادا ټولنه کې اصلي خلک جذب کړي.

د اصلي خلکو ماشومان د مور او پلار او کورنیو څخه واخیستل شول او مجبور شولو چې خپلې ټولې ژبې، روحاني عقیدې او کلتوري دودونه پرېږدي. د 2008 کال د جون په 11 نیټه د کانادا حکومت د استوګنې ښوونځیونو کې ژوندي پاتې کېدونکو نه رسمي بڼه وغوښته. تاسو د وزیراعظم لخوا د بڅښنې یوه کاپي په لاندې لینک کې کتل شئ:

■ rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/1100100015644/1571589171655

د ښه مستقبل جوړول

د حقیقت او بیا رغونې کمیسیون (TRC)

■ cbc.ca/news/politics/truth-and-reconciliation-94-calls-toaction-1.3362258

فدرالي حکومت په 2008 کې د حقیقت او بیا رغونې کمیسیون (TRC) تاسیس کړ ترڅو د استوګنې ښوونځیو میراث معاینه کړي. د TRC دنده په کانادا کې د استوګنې ښوونځیونو سیستم د 80,000 ژوندي پاتې شویو خلکو تجربو راپلورل، مستند کول او یادول وو، ترڅو ژوندي پاتې شوي کسان د دې تجربو صدمات هېرکړي.

په 2015 کې، د حقایقو او پخلاینې کمیسیون خپل وروستی راپور خپور کړ او د عمل لپاره یې 94 غوښتنې خپرې کړې، د حکومت له ټولو کچو څخه یې وغوښتل چې د استوګنې ښوونځیو له امله د رامنځته شوي زیانونو د ترمیم لپاره په گډه هڅه کې د پالیسیو او پروگرامونو د بدلون لپاره په گډه کار وکړي او د بیا رغونې سره په مخ روان شي.

د TRC کار یوازې د کانادا د تاریخ د یوې ځانګړې ستونزمنې برخې مستند کولو په اړه نه وه مګر دا د دې باور په اساس وه چې د اصلي او غیر اصلي تاریخ په اړه رښتیا وټیل مور ته د ښه مستقبل په جوړولو کې یو ښه پیل ځای راکوي. دا د یو نوي ډول امید ابتدا دی.

ډیر سټیریوټایپونه او ستونزې هغه وخت رامینځته کېږي کله چې خلک په حقیقت نه پوهیږي، یا د اصلي خلکو په اړه کوم معلومات نلري. مور تاسو هڅوو چې د معلوماتو په لټه کې شئ. TRC "د عمل کولو غوښتنه" ولولئ، د ملګرتیا مرکز ته لاړ شئ؛ د اصلي لیکوالانو کتابونه ولولئ؛ د اصلي هنرمندانو جوړ کړی هنرونه وپلټئ؛ د اصلي خلکو په اړه یو کلاس واخلي؛ د خپل کارځایي ټیم کې یوه ډله جوړه کړئ ترڅو د اصلي خلکو مسلو په اړه خبرې وکړي؛ په کانادا کې د پخلاینې لپاره واک او د ملي داخلي ورځې فعالیتونو کې برخه واخلي.

مور اړتیا لرو چې په گډه کار وکړو او د یو بل ملاتړ وکړو ترڅو داسې ځای رامینځته کړو چېرې چې ټول خلک ارزښت لري او شامل وي. پخلاینه یو ډیر ذاتی سفر دی او باید چې ټول کانادایان پکې برخه واخلي.

دا لارښود د کوري ولسن لخوا د BC د ISS لپاره جوړ شوی چې کانادا ته ښه راغلاست ویدیو سره یوځای شي. دا لارښود د NC BY CC 4.0 جواز سره اجازه لري پرته لدې چې بل ډول یادونه وشي. دا جواز تاسو ته اجازه درکوي په غیر کمر شل توګه دا لارښود ریمکس، بدل را بدل او جوړ کړئ.

ستاسو نوي کارونه باید کوري ولسن ومني او غیر تجارتي وي. مهرباني وکړئ د انتساب لپاره دا بیان وکاروئ: د کوري ولسن لخوا د کانادا ته ښه راغلاست مطالعي لارښود، د کریټیو کامنز انتساب - غیر تجارتي جواز لاندې شتون لري © 2019، کوري ولسن